

HARMÓNIA

Az Őrségi Nemzeti Park a PaNaNet régióban

fotó: Havas Márta – ŐNPI

Erdészeti és Üzemeltetési Osztály

Ökoturisztikai és Környezeti Nevelési Osztály

Pályázatkezelési Osztály

Természetmegőrzési Osztály

Tisztelt Olvasónk!

Idén ünnepli 15. éves születésnapját az Őrségi Nemzeti Park. Hazánk legfiatalabb nemzeti parkjának születését hosszú vajúdás előzte meg, hiszen alapításának a gondolata már az 1970-es években megfogalmazódott, de akkor az számos ok miatt elmaradt. Az okok közt sorolható fel az itt élők aggodalma is, mely röviden így fogalmazódott meg: „Nem akarunk rezervátumban élni.”

Az Őrségi Nemzeti Parkot, mint az erdők közé ékelődő rétek, szántók, s apró települések csodálatos mozaikját írják le az útikalauzokban. S valóban a Nemzeti Park 44 ezer hektáros területén pont 44 település osztozik. Ezért aztán a kezdetektől fogva egyértelmű volt a számunkra, hogy jó nemzeti parkot, „rezervátumot” csak az itt élőkkel harmóniában élve, velük együttműködve tudunk létrehozni.

A természetvédelmi célokat sok esetben korlátozásokkal, elsősorban különböző gazdasági érdekek korlátozásával lehet elérni. Ezért óhatatlanul keletkeznek konfliktusok is a munkánk során. A kezdetektől törekszünk arra, hogy ahol lehet, kompromisszumokkal oldjuk meg az adódó feszültségeket. Ezen túl pedig számos együttműködésre van lehetőségünk az itt élőkkel, önkormányzatokkal és civil szervezetekkel. Ezért működtetjük mi a helyi TOURINFORM irodát, ezért voltunk kezdeményezői az Őrségi Tökfesztiválnak, ezért helyeztünk ki majd 100 szarvasmarhát a környék gazdálkodóihoz, ezért van nekünk a hazai 10 nemzeti park igazgatóság közül a legtöbb önkormányzattal közös pályázatunk, s a sort még hosszán folytathatnánk.

Évek óta terveztük, hogy megpróbálunk közvetlenül is eljutni az itt élőkhez. Jelen újságunkkal - melyet eljuttatunk a nemzeti park valamennyi háztartásába - szeretnénk számot adni mindennapjainkról, az elvégzett munkánkról, s felvázolni legfontosabb jövőbeli törekvéseinket.

Jó olvasást kívánok!

Dr. Markovics Tibor
igazgató

Észak-vasi Területkezelési Osztály

Őrségi Területkezelési Osztály

Pénzügyi Osztály

Természetvédelmi Őrszolgálat

FINOM ÁTMENETEK FÖLDJE

A NEMZETI PARK TÁJAI

fotó: Havas Márta – ŐNPI

Az Őrség összefüggő erdősegeit már a 6. századtól határvidékként tartották számon. A honfoglaló magyarság is itt alakította ki határvidéki rendszerét, erre utal a táj és lakóinak elnevezése: Őrség, ill. órállók. Ők védték a gyeput, a határvidék itteni szakaszát, amely természetes és mesterséges akadályokból állt. A gyeput előtt, (a mai Vendvidéken) került el a gyeput, amely többnapos járóföldnyi széles, lakatlan, érintetlen terület, a szomszédos népek szállása és a gyeput között.

fotó: Jandrasits László – ŐNPI

A tájat az órállók idejében összefüggő erdő borította, ezért az itt élők irtásos-égetéses gazdálkodást folytattak, hogy termőföldhöz jussanak. Az erdőt egy darabon kiirtották, majd a megmaradt tuskókat felégették, és az így kapott földet hasznosították. Életük az erdővel való folyamatos küzdelemben és együttműködésben telt: apró irtásföldjeiket, legelőiket az erdőből szakították ki, melyet azonban az hamar vissza is foglalt. Az erdőtől nyert termőföld ráadásul nagyon gyenge volt, sokszor az elvetett gabonát sem adta vissza. Megélhetésük érdekében kénytelenek voltak hasznosítani az erdők, rétek, vizek adományait, a mézet, gombát, vadat, halat és rákot is. Az órállók lakó- és gazdasági környezete ennek következtében - szemben a Kárpát-medence más, alföldi

fotó: Havas Márta – ŐNPI

távolodik a Rábától, s a Rába ártérjéig illetve a magasabb helyzetű teraszok peremén került kijelölésre. Nádastól Szőce-Rimányig a 86-os (Körmend-Zalalövő) műút képezi a park határát, míg Szőce-Rimánytól a Kerka völgyében fekvő Ramocsáig kisebb eltérésekkel Vas és Zala megye határa egyben a nemzeti park határa is. Innen a magyar-szlovén határig a Kerka baloldali völgytalpának a pereme jelöli ki a határt. A Nemzeti Park összefüggő tömbje két helyen szakad meg: a Kerka és a Szentgyörgyvölgyi-patak mentén beékelődő nagyobb szántók osztják háromfelé.

Néprajzi tájakat tekintve az Őrségi Nemzeti Park 4 tájegységet érint: a Szlovén Rábavidéket (Vendvidéket), a „történelmi” Őrséget, a Belső-Őrséget és a Külső-Őrséget.

A Vendvidéket a magyar-osztrák-szlovén hármashatár ölelésében megbújókisfalvak -, Apátistvánfalva, Alsószőlnök, Felsőszőlnök, Kétvölgy, Orfalu és Szakonyfalu - alkotják, Rábatótfalu, az egykori vend település pedig Szentgotthárdba olvadt be. Területét a környező tájaktól jól elkülöníti az országhatárok közé szorított helyzete, nyelvi, etnikai viszonyai, sajátos, szórvány településszerkezete, felszínének erőteljes tagozódása és a táj kimagasló erdősültsége.

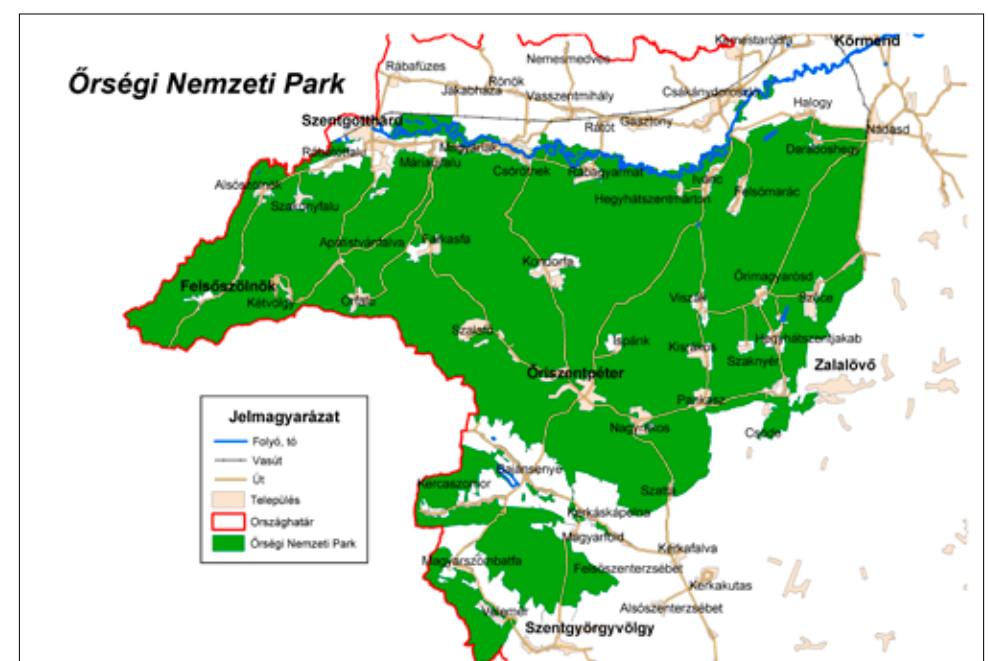
Innen keletre kezdődik a történelmi Őrség területe, egyben megváltozik a településszerkezet: a szórványtelepüléseket felváltják a szerves települések. A szerek egymástól akár több kilométer távolságra lévő, a dombháton meghúzódó településszerek (házcsoportok). Maga a történelmi Őrség eredetileg 18 (az 1595. évi adománylevélben tételesen felsorolt) községet jelentett. Ezek egy része ma már, mint önálló község nem létezik, hanem más településekkel összevonva annak egy-egy részét képezi, illetve közü-

lük néhány a mai országhatárainkon kívülre került. Az Őrséget alkotó települések a következők: Szalafő, Ispánk, Kisrákos, Szaknyér, Pankasz, Nagyrákos, Szatta, Őriszentpéter, Kerkáskápolna, Bajánsenye néven egyesült Őrbajánháza, Senyeháza, Dávidháza és Kotormány, Kercaszomor néven egyesült Kerca és Szomoróc, Szlovénia területén található Őrihodos (Hodoš), Domanokfalva (Domanjševci) és Kapornak (Kriplivnik).

A történelmi Őrségtől délre helyezkedik el a Belső-Őrség területe. Az ide sorolt öt település - Velemér, Magyarszombatfa és a beleolvadt Gődörháza, továbbá a Szlovénia területén található Csekefalva (Čičevka Vas) és Kisszerdahely (Središče) - nem szerepel az 1595-ös adománylevélben, de az identitástudat, a rokon-házassági kapcsolatok, a vallás, a gazdálkodás és a település jellegének hasonlósága is egyértelműen az Őrséghez köti azokat.

Hasonló okból soroljuk a történelmi Őrségtől északra elhelyezkedő településeket a Külső-Őrséghez. Ezek a községek sem szerepelnek az 1595-ös adománylevélben, a történelmi Őrség privilégiumait sem élvezték, de a középkorban mégis „ört álló” szerepet tölthettek be. A Külső-Őrség települése Őrimagyarósd, Szőce, Viszák, Hegyhátszentjakab, Felsőjánosfa, Kondorfa, Farkasfa (ma Szentgotthárd része).

A külső-őrségi településektől északra helyezkednek el a Rába-völgyében elterülő kis falvak, Máriaújfalu (ma Szentgotthárd része), Magyarlak, Csörötnek, Rábagyarmat, Gasztony, Rátót, Vasszentmihály, Hegyhátszentmárton, Ivánc, Csákánydoroszló, Felsőmarác és Daraboshegy, Halogy és Nádasd. Ezek a községek a Rába folyó és ártérének páratlan természeti értékeivel büszkélkedhetnek, így váltak az Őrségi Nemzeti Park részévé.

JUBILÁL AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

INTERJÚ DR. MARKOVICS TIBOR IGAZGATÓVAL

fotó: Bodorkós Máté

Melyek a legnagyobb mérföldkövek az utóbbi időszakot illetően?

2010-ben mikor ismételt kineveztek a Nemzeti Park Igazgatóság vezetőjének a kollégáimmal felmértük, melyek lennének azok a legfontosabb feladatok, amelyekben előre kell lépünk. A legfontosabbnak az Igazgatóság által vagy kezelt területek bővítését tartottuk, hiszen a leghatékonyabb természetvédelmi munkát e területeken lehet végezni.

Emellett szeretnék volna, ha a munkatársaink létszáma is növekszik, hiszen az utánunk következő legkisebb létszámú nemzeti park igazgatóságunk is majd kétszerese volt az engedélyezett létszáma. Az alacsony létszám miatt munkatársaink hosszú éveken át túlterheltek voltak. Végül saját székhatár tervezünk, hiszen alakulásunk óta egy természetvédelmi látogatóközpontban dolgozunk, túlszűfoltan, több épületben szétszórvva. Most végre elmondhatom, hogy az utolsó kívánságunk is teljesül. Öt éve a földművelésügyi tárcától jelentős összeget kaptunk földvásárlásra, s azóta is minden évben támogatnak bennünket. Volt olyan év, hogy egy milliárd forintot fordíthatunk erre a célra, s abban az évben több, mint 1670 adásvételi szerződést kötöttünk. Mára eljutottunk oda, hogy majd 6 ezer hektár saját földterületen vagyunk vagyongazdálkodók. Nagy eredmény ez, hiszen 2002-ben, amikor megalakult az Igazgatóság mindössze 870 hektárt birtokoltunk.

fotó: Dr. Németh Csaba – ŐNPI

Milyen pozitív változások történtek még?

A folyamatosan bővülő feladatainkhoz több munkáskézre van szükség. Miniszterünk akceptálta kérésünket, így munkatársaink száma 37 főről 63 főre növekedhetett.

Az Őriszentpéteri önkormányzattól sikerült irodaépületnek alkalmas ingatlan vásárolnunk, s terveink szerint jövő év első felében át is tudunk költözni most épülő irodaházunkba, ahol kulturált körülmények között, elegendős környezetben dolgozhatunk majd. Ezt követően a Harmatfű Természetvédelmi Oktatóközpontunkat - mely jelenleg irodaépületként funkcionál - felújítjuk, illetve bővíteni fogjuk, s utána ismét tudjuk működtetni bentlakásos erdei iskolánkat is.

Milyen fejlesztések lesznek még a jövőben?

A megnyitott forrásokból az új fejlesztési időszakban ez idáig 3 milliárd forintot tudunk elnyerni. A fejlesztések természetesen nemcsak a nemzeti park területén valósulnak meg, mivel a nemzeti park igazgatóságok működési területe jóval nagyobb. A miénk majd a teljes Vas megyét lefedi, illetve néhány település esetében Zala megyébe is átnyúlik. Két tájvédelmi körzet, a községi és a Ság hegyi, ezen kívül számos kisebb védett természeti terület, illetve számos Natura 2000 terület felügyelete, működtetése is a mi feladatunk.

Milyen fejlesztések történtek eddig?

A nemzeti park igazgatóságok az uniós csatlakozást követően számos, korábban álmodni sem mert fejlesztést tudtak megvalósítani. Ezek pénzügyi keretét a magyar kormány és az Európai Unió közösen biztosítja. Terveink között elsősorban élőhelyfejlesztések, illetve -rehabilitációk, ezekhez köztendő létesítmények megvalósítása, továbbá természetbarát turisztikai fejlesztések szerepelnek. De fontosnak ítéljük meg például a jó munkahelyi légkört is. Ezért pályáztunk meg és nyertük el a Családbarát munkahely címet.

Elsőként a községi Bechtold István Látogatóközpont építésére került sor. Gondolata már az 1990-es évek végén megszületett, terveit 2002-ben készülték el, 2004-ben adtuk be a pályázatot, 2006-ra készült el a beruházás. Ebből az is látszik, hogy egy gondolat megszületésétől a megvalósításáig jó néhány év eltelik. S ez így van jól, van ideje az elgondolásoknak megérni, kikristályosodni. A következő jelentős pályázatunk a

Pityerszer felújítására készült, de e pályázat kereteiben sikerült Nagyrákoson és Pankáson az önkormányzatok tulajdonában álló kovácsműhelyeket is felújítani. Apátistvánfalván és Szőcén bemutatóhelyeket építettünk, számos tanösvényt, turistautat alakítottunk ki.

Alakulásunkkor a nemzeti park gyepi jórészt gazdátlanok voltak, nem volt legelő állat, amely a fennmaradásukat biztosítja. Ezért kezdtünk hozzá már az alapítás évében a magyar tarka marhára és muraközi lóra alapozott gazdaságunk kialakításához. Kezdetben minden szabad filerünket erre fordítottuk, s hál istennek mostanra elmondhatjuk, hogy látszik is az eredménye. Egyre több rétet, legelőt tudunk szakszerűen gondozni, s kitűnő társaink e küldetésben a lassan ismét erőre kapó helyi gazdák is. Ténykedésüket szá-

fotó: Tamaskó Szandra – ŐNPI

mos módon, többek között szarvasmarhák kihelyezésével is igyekeztünk győmölteni. Legújabb istállónk a Széll Kálmán majorban már pályázati pénzből épült, s a következő években még további kettő építésére van pályázatunk révén lehetőségünk. Büszkék vagyunk szorgosan legelő állatainkra, szarvasmarháink számos kitértetést kaptak, az előző OMÉK-en elhozták a nagydíjat is. Muraközi lovaink önálló óshonos fajtaként való elismerése pedig éppen most van folyamatban.

A beerdősülő rétek helyreállítása, a felferődő bozót eltávolítása érdekében is volt, és jelenleg is van futó pályázatunk. Ezekkel tudjuk biztosítani a pompás, fajgazdag gyeptársulások visszaalakítását, s egyben az Őrségre, Vendvidékre jellemző mozaikos tájszerkezet megőrzését.

fotó: Dr. Markovics Tibor – ŐNPI

fotó: Kovács-Mesterházy Zoltán – ŐNPI

Jó helyen van az Őrség, milyen együttműködések vannak a szlovén és az osztrák szomszédos naturparkokkal?

Egyedülálló, hogy három ország közös határán három természetvédelmi szervezet működjön. Márpedig szlovén oldalon a Goricskó Tájvédelmi Parkot találjuk, az osztrák sógóroknál a Rába Naturpark, míg nálunk az Őrségi Nemzeti Park tevékenykedik. A kezdetektől számos dologban, turisztikai programokban, turisztikai képek és kiadványok készítésében, a környékbeli gyerekek számára vetélkedők szervezésében, pályázatok előkészítésében és lebonyolításukban működünk együtt, különösen a szlovén kollégákkal gyümölcsöző a kapcsolatunk. A három park példamutató együttműködésének elismerése volt, hogy a három ország köztszervezési elnökei két éve elfogadták meghívásunkat, s Felsőszőlnöknél a Hármashatáron együtt ünnepelhetjük velük az európai nemzeti parkok és naturparkok napját.

Bővíthető még a fejlesztési paletta?

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság szépen halad a céljai megvalósításában, de bőven van még előttünk munka. A turizmusfejlesztésben jócskán vannak még kiaknázatlan lehetőségek. Hamarosan Csákánydoroszlón létesítünk egy vízi-és kerékpáros központot - ez tipikusan vidékfejlesztés, amihez hosszú előkészítő munka szükségeltetik. Térségünk országgyűlési képviselőjének, V. Németh Zsolt környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkár úrnak a személyes segítségére is szükségünk volt a pályázat elnyeréséhez. Jelenleg az az építési engedélyezési eljárás zajlik, s reményünk szerint jövőre elindul az építkezés.

AZ ERDŐVÁSÁRLÁSOKRÓL DIÓHÉJBAN

Az Őrségi Nemzeti Park az utóbbi időben egyre több földterületet vásárolt. Heffenträger Gábor osztályvezetőt kérdeztük a folyamatról.

Miért vásárol erdőket, réteket az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság?

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság erdővásárlásainak a célja, hogy minél nagyobb területeket dolgozhasson a természet védelmének érdekében. Ezt sokkal könnyebben tehetjük meg, ha nem korlátozásokkal – magántulajdonosok érdekeit zavarva – kell tevékenykednünk, hanem saját kezelésben lévő területeken dolgozhatunk.

Hogy történik a vásárlás és mi lesz ezeknek a területeknek a sorsa?

foto: Dénes Szilveszter – ONPI

A vásárlás általában két módon történhet: a nemzeti park megkezesi az erdő tulajdonosait és vételi ajánlatot tesz nekik, vagy pedig a tulajdonosok ajánlják fel eladásra az erdőjüket. Utóbbi esetben megvizsgáljuk, hogy természetvédelmi szempontok alapján érdekes-e megvásárolnunk a szóban forgó területet. Extrém esetben kisajátítást is kezdeményezhetünk például, ha a tulajdonosokat nem sikerül megtalálni. A vásárlás után a Magyar Állam válik a föld tulajdonosává, amely felett a tulajdonosi jogokat a Nemzeti Földalap gyakorolja. A nemzeti park, szerződésének eredményeképpen vagyonkezelőként jelenik meg az ingatlanvilágváltásban és veszi kezelésbe a megvásárolt területeket.

Milyen szempontok alapján lehet megállapítani, mennyibe kerül az adott földterület?

Az erdő árának képzésére számos módszert találtak ki a közgazdászok. Igazgatóságunk a földvásárlások kezdetén az egységes árképzésre törekedve egy képletet készített, amely az erdőben található faállomány korának függvényében az erdőingatlanok környékbeli adásvételi áraiból lett kalkulálva. Erre az összegre még pluszban 300 000 Ft-ot fizettünk hektáronként a földterületért. Vagyis az ingatlant és a faállományt is beépítettük a számlításba.

Mi történik akkor, ha a terület nem egy tulajdonosé?

Ezekben az esetekben megpróbálunk minden tulajdonost vételi ajánlattal megkeresni, hiszen az a célunk, hogy minél nagyobb tulajdoni arányt érjünk el a Magyar Állam által tulajdonolt védett erdőkben. Amennyiben nem sikerül meg egyezni minden tulajdonossal úgy közösen kell gazdálkodnunk és egymás felé elszámolnunk, attól függően, hogy ki az erdőgazdálkodó.

Pályázati lehetőség erdőgazdálkodóknak

VP4-8.5.2-17 kódszámmal nyitva áll „Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése” című pályázati kiírás. Erdei pihenőhely vagy erdei kirándulóhely kialakítását támogatja 80%-ban. További infó: www.szechenyio2020.hu oldalon illetve az Igazgatóság Pályázatkezelési osztályán kapható.

Mi van akkor, ha nincs erdőgazdálkodó?

Ha nincs erdőgazdálkodó egy területen az sem az erdőnek, sem a tulajdonosoknak nem jó. Ezekben az úgynevezett rendezetlen erdőkben a hatósággal közös törekvésünk, hogy legyen bejegyzett erdőgazdálkodó. Ahol ez lehetséges – 50 % tulajdoni arány felett – ott az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság önállóan bejelentkezni erdőgazdálkodónak. Azokban az erdőkben, ahol az állam tulajdonrészre 50 % alatti, ott további tulajdonosi támogatással szeretnénk erdőgazdálkodóvá válni.

KEVY ALBERT: FORMÁLNUNK KELL A GYEREKEK SZEMLÉLETÉT

foto: ONPI

Milyen programokkal várták idén a gyerekeket?

Idén értékes tapasztalatokat szereztünk a környezeti nevelés tekintetében. A nemzeti park határain belül több helyre eljutottunk, de sok nemzeti parkba érkező diákot, családot is fogadtunk. Lényegesnek tartom, hogy bemutatthattuk nekik értékeinket, hiszen nem titkolt célunk, hogy formáljuk kicsik és nagyok szemléletét. Évszakos programjainkon az őszi, a téli, a tavaszi és a kora nyári időszak legszebb pillanatait mutattuk meg az ide érkező óvodás csoportoknak, akikkel sokat jártunk az erdőben. Gondolok itt telen a madáretetésre, ősszel a levél-

hullásra vagy tavasszal az ébredő természet titkainak megismerésére. Az általános iskolásoknál inkább a tananyaghoz illeszkedő témáink voltak. A környezetünkben fellelhető virágokkal, fás szárú növényekkel, tájékozódási ismeretekkel, egy-egy faj bemutatásával próbálunk segíteni a tanulásban. A lepkék világa kiemelt téma volt idén. Megrendeztük a lepkefutam versenyt, ahol nyolc állomáson vetélkedtek és ismerkedtek meg az Őrség lepkéivel. Ezt követte az őszi pefutam, ahol az év emlőséről tudhattak meg érdekességeket.

Lehet számszerűsíteni, mennyi diák járt itt idén?

Közel 400 óvodással találkoztunk személyesen és kedveskedtünk nekik mindig apró ajándékokkal. A gyerekek megismerkedhettek a háziállatokkal, de egybek között a nemzeti park igazgatósága által tartott parlagi szamarat, magyar tarkát, muraközi lovat is megnézheték. A fakopáncs volt az egyik téma, az erdő doktoraként ismert madár

megismerésére külön programokat szerveztünk. Közel 900 alsó tagozott és legalább 600 felsőt értünk el a környező iskolákban. Körülbelül ugyanennyi más tájról érkező diák is érkezett, és vett részt erdei iskolai programokban. Összesen közel 3000 gyerekkel ismertethettük meg az értékeket. 2002 óta mostanáig közel 770 ezer vendég látogatott el ide. Nagy büszkeség ez nekünk, hiszen kollégáimmal a természeti értékek megővására vállalkoztunk, fontosnak tartjuk, hogy a jövő generáció megismerhessék a környezetünket és megtanulják, hogy kell értékelni, védeni azt.

foto: ONPI

foto: Bodorkós Máté

Mi a célja a természeti nevelésnek?

A természeti nevelés a természet védelmének tanításán túl sok mindent magába foglal. Például az egyik állomása, hogy megismertessük a gyerekeket az úgynevezett „nem szeretem állatokkal”. Célunk, hogy a gyerekek ne csak elmondások alapján szeressenek vagy féljenek egy-egy állattól. Tartunk olyan előadásokat is, ahol mondjuk a de-nevérekel vagy a kígyókkal ismerkedhetnek. Felhívjuk a figyelmüket ezek védelmére is.

A GORIČKO NATÚRPARK

A Goričko Natúrpark a vele szomszédos nemzeti / natúrparkokkal együtt a 1996-2003 között megvalósult CBC Program idején jött létre.

1996-ban az osztrák oldali Raab Natúrpark, 2002-ben az Őrségi Nemzeti Park és végezetül 2003. október 9-én a szlovén kormány natúrparkokról szóló rendelete nyomán megalakult a Goričko Natúrpark. Azóta a szlovén-osztrák-magyar hármashatár térségében egy három-oldali natúrpark fejlesztésén fáradozunk. Fő célunk az értékes természeti élőhelyek megőrzése, a veszélyeztetett fajok megővése, valamint a fenntartható turizmus és vidékfejlesztés előmozdítása. Ennek első lépéseként 2006. május 21-én Kistótlakon, majd 2009. május 24-én

Őrszentpéteren a feladatörök szélesítéséről írtak alá memorandumot a parkok igazgatóságai.

Ettől kezdve vált szorossá a Goričko Natúrpark és az Őrségi Nemzeti Park együttműködése, különösen az EU társfinanszírozásával a 2007-2013 és 2014-2020 között, a Szlovénia-Magyarország határon árnuló együttműködési programok keretében megvalósuló pályázatokban. Sikeresen bonyolítottuk le a Harmóniában a tájjal (2009-2012) projektet, amely során közös erőfeszítéseket tettünk a veszélyeztetett nappali lepkefajaink feltérképezésére, a gazdálkodók tudatosságának erősítésére, a fenntartható tájhasználat és természetkimélő mezőgazdasági módszerek elterjesztése céljából.

foto: Goričko Natúrpark

A jelenleg is futó 2014-2020-as programozási időszakban a Green Exercise projekt keretében alakítunk ki sikeres együttműködést, amelynek során, határon átnyúló, közös természetturisztikai termékeket fejlesztünk azon látogatóink számára, akik gyalogosan vagy kerékpárral fedeznék fel a hármashatár térségét és élnek át annak természeti élményeit.

Már négy éve állunk szoros kapcsolatban a hármashatár térségében működő iskolákkal. Az általános iskolák alsó- és felső tagozataiban minden évben megrendezésre kerül egy művészeti vetélkedő a kisdíjak részvételével, valamint az idősebb diákok számára egy E-kvíz, melynek súlypontja a természet és az ember.

A versenyek a résztvevő iskolák diákjainak találkozáival zárulnak, minden évben egy másik natúr/nemzeti parkban. Immmáron 5 éve közösen szervezzük a Goričko-Raab-Őrség Hármashatár Játékokat és a Tour de RÖG nevű kerékpáros rendezvényt, valamint szorosan együttműködünk parkjaink népszerűsítésében!

Együttműködésünkről meggyőződéssel mondhatjuk, hogy minket az Európai Zöld Őv természetvédelmi kezdeményezés mottója vezet, miszerint: „A határok elválasztanak, a természet összeköt!”.

Stanislava Dešnik, Igazgató,
Goričko Natúrpark Igazgatóság
Grad 191, 9264 Grad
www.park-goricko.org

A TURIZMUS, ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

Védjegyrendszer

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság segíti a termelőket, a kereskedőket és a szállásadókat, vagyis minden olyan helyi piaci szereplőt, akik megpróbálnak értéktérmető módon hozzájárulni az Őrség turizmusához. Ezért védjegyrendszert vezettek be a minőség jegyében. A nemzeti park a helyi termékeket eljuttatja például az Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásárra. Próbálják a helyiek termékeit reklámozni, kiajánlani az Őrségbe érkező turistáknak. Ez a védjegy egy rang, elismerés, de egyben köteletség is, hiszen a magas színvonalat folyamatosan fenn kell tartani.

Tourinform

A Tourinform Őrség irodája már 10 éve segíti az ide érkező vendégeket. Folyamatos információkkal látják el a turistákat. Tavasztól őszig közel 7 ezer vendég érdeklődött itt szállás vagy turisztikai program iránt.

Megkerülhetetlen program a Tökfesztivál

Az idei évben minden eddiginél több érdeklődőt vonzó Őrségi Tökfesztivál szervezésében is kivette a részét az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság. Az idelátogatók magas számán túl a szolgáltatások színvonala is nőtt. Minden korosztály megtalálta a neki valót: a családoknak előadásokkal, műsorokkal kedveskedtek, a kézművesek portékái mellett a gasztronómia szerelemesei sem maradtak inycsiklandó falatok nélkül. Nagy siker volt a kerékperc sütés, a tökös-mákos rétes, a tökfőzelék vagy a pirított tökrag.

foto: ONPI

foto: ONPI

Egész évben Őrség

Nemcsak Magyarországról, hanem egyre többször külföldről - Hollandiából, sőt Izraelből - is érkeznek vendégek kifejezetten az Őrségbe. Sokakat vonzottak a természet-turisztikai attrakcióik: a réti orchideák virágzása vagy a tavaszi tőzike túra. Ujdonságnak számít itt az elektromos kerékpár, amivel mostantól már bejárható a vidék.

Szalafő, Pityerszer

A tavasztól őszig látogatható emblematikus helyet idén már 24 ezren vették célba. Nemrég itt avatták fel az új játszótér, amire sokan vártak már. Tervben van egy élményközpont is, ahol régi, népi mesterségekkel lehet ismerkedni. Ez a terület komplex élményt nyújt: az Őrségi ember kultúrájával lehet ismerkedni, ami kiegészül a helyi gasztronómiai kínálattal: az ízletes dődöllével vagy az Őrségi gombalevesséssel.

Pályázati lehetőség szállásadóknak

TFC-1.1.1-2017 kódszámmal nyitva áll a Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program pályázata panziók számára. A 70%-os támogatásból szálláshely bővítése, változtatása, új tematikus szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, szálláshely és kapcsolódó vendéglátó egység kapacitásbővítése végezhető el. További infó a kisfaludyprogram.hu oldalon illetve az Igazgatóság Pályázatkezelési osztályán kapható.

IMPRESSZUM

Ez a kiadvány az INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program, ATHU003 projektszámú, PaNaNet+ „Fenntartható természet-turisztikai kínálatok fejlesztése és optimalizálása Nyugat-Pannónia védett természeti területeinek hálózatában” című projekt keretében készült.

Kiadja az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság
Címe: 9941 Őrszentpéter, Siskaszter 26/A.
Tel.: 06-94/548-034, 06-94/548-036
Fax: 06-94/428-791
E-mail: orseginp@onp.kvvm.hu
www.orseginemzetipark.hu

Felelős kiadó: Dr. Markovics Tibor igazgató

Megjelenik 10.000 példányban.

foto: Goričko Natúrpark

A HELYIEKKEL EGYÜTT KAP ÚJ LENDÜLETET A TURIZMUS

foto: Bodorkós Máté

Kovács Andrea mert nagyot álmolni: tíz évvel ezelőtt úgy döntött, megreformálja a térséget. Azóta mintagazdaságot vezet, turizmust fejleszt és erőt önt a helyiekre.

Mit lehet tudni az első lépésekről?

Tíz évvel ezelőtt a szlovén kisebb-szebb szervezetek úgy döntöttek, létrehozhatnak egy közhasznú nonprofit kft-t. Olyan területről beszélünk, ahol kiemelten fontos a nemzetiség anyanyelvének és kultúrájának fenntartása, továbbadása. Elsősorban kultúrházakat szeretnénk volna felújítani, de akkor sem a magyar sem a szlovén államtól nem kaptunk megoldást, ezért európai pályázatokban gondolkodtunk. A Határon Túli Szlovének Hivatala volt az ötlet-

adó és a Magyarországi Szlovének Szövetsége volt az alapító szervezete a kft-nek, akiknek a mai napig sokat köszönhetünk. A projektben aztán kultúrházakat újítottunk fel, múzeumokat hoztunk létre állandó kiállítással, természetesen a szlovének együttműködésével.

Hogy lett ebből mégis mintagazdaság?

2009 körül kezdtünk el nyitni a mezőgazdaság felé. A gyümölcs-termesztést láttuk olyan fejlesztési területnek, amelyben van helyi potenciál. Hiszen a terület jó természeti adottságokkal rendelkezik, de akkorra már szinte senki nem gazdálkodott a vidéken, itt, amelyre amúgy mindig is jellemző volt a mezőgazdaság. Régen volt szántó, gyümölcsös, rét, amelyek kezdtek szépen lassan eltűnni. Nem akartuk ezt annyiban hagyni. Előbb a helyi gyümölcsstermesztőknek oktatást, szakmai utakat szerveztünk, amivel fejlődhetnek. A Magas fák gyöngyei európai projekt és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóságának segítségével tudtuk aztán továbbgondolni a terveket. A régi, hagyományos gyümölcsösök megóvását és megújítását tűztük ki célul, természetesen bekapcsolva a helyi gazdákat, tulajdonosokat. A kaszáló gyümölcsöket szerettük volna rendbe tenni, de ez még nem volt garancia arra, hogy a projekt zárásával a gazdák ugyanúgy foglalkoznak majd az adott gyümölcsösökkel. A helyi piac kialakításában akkor még nem tudtunk segíteni, így létrehoztunk egy gyümölcsfeldolgozót. Tehát ha a gazda nem tudta eladni az almáját még almálé formájában is lehetősége volt értékesíteni. Megalakult az Alma-lak, ami itt van Felsőszőlőn. A projekt nagy meglepetése volt, hogy azok akik nem csatlakoztak a projektbe, ugyanúgy rendbe teszik a gyümölcsösöket. Elindult valami.

csöket szerettük volna rendbe tenni, de ez még nem volt garancia arra, hogy a projekt zárásával a gazdák ugyanúgy foglalkoznak majd az adott gyümölcsösökkel. A helyi piac kialakításában akkor még nem tudtunk segíteni, így létrehoztunk egy gyümölcsfeldolgozót. Tehát ha a gazda nem tudta eladni az almáját még almálé formájában is lehetősége volt értékesíteni. Megalakult az Alma-lak, ami itt van Felsőszőlőn. A projekt nagy meglepetése volt, hogy azok akik nem csatlakoztak a projektbe, ugyanúgy rendbe teszik a gyümölcsösöket. Elindult valami.

De ezzel nem áll meg itt a fejlődés.

Elgondolkodtunk, hogy mi legyen a bálázott szénával, ami egy mellékterméke volt a projektnek. 2010-ben Rába-vidék vendége volt a Szlovén Köztársaság mezőgazdasági minisztere mag. Dejan Židan, akitől tanácsot kértünk. Ő volt a szlovén mintagazdaság ötletadója. Mi megvállaltuk a megvalósítását bár akkor még nem tudtuk, hogy mire vállalkozunk. 2010-2015-ig tartott a kialakítása, mára 25 hektáros mintagazdaságot gazdálkodunk, amelynek része 2 hektár gyümölcsös és 3,5 hektár szántóföldi kultúra. A többi legelő és rét, mivel állattartással is foglalkozunk, magyar tarkákat tar-

tunk. Ezt beépítettük a turizmusba. Mára szálláshelyünk és étteremünk is van.

Mitől minta ez a gazdaság?

Feladatunk, hogy példát mutassunk abban, hogy természetvédelmi területen is lehet gazdálkodni. Bemutathatjuk, mennyire különböző a szlovén és a magyar falusi turizmus. A cél, hogy a helyieket bevonjuk a munkába, jövőbeli tevéink között szerepel, hogy helyi termékeket tudjuk árusítani.

Melyek a további távlati célok?

A mintagazdaság 100 százalékban szlovén támogatásból valósult meg, de a további fejlesztése a mi feladatunk. Tőlünk még nem ment el úgy turista, hogy ne járta volna be az Őrséget, ne látogatott volna át Ausztriába vagy épp Szlovéniába. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal közös projekt a Green Exercise is, ahol egyebek között az egészséges életmód és mozgás örömeit is beemeljük a helyi turisztikai kínálatba. A mintagazdaság rekreációs park létesítésével kapcsolódik a programhoz. Kévször ilyen hely van ma Magyarországon. A mi feladatunk, hogy fejlesszük a területet. Mert itt tényleg az egységben van az erő.

NAGY ÉLMÉNY VOLT A PELEFUTAM

A Csákánydoroszlói Csaba József Általános Iskola diákjai is részt vettek a rendezvényen, akik az őszi erdővel, termésekkel és természetesen az év emlékséivel, a mogyorós pelével ismerkedhettek.

Fotón: Dolgos Levente, Závecz Virág, Siklér Anita és Péter Hunor

„NEM SZERETEM ÁLLATOK” az Őrségi Nemzeti Parkban

Mindenkinek vannak kedvenc állatai, például a ló, a kutya, vagy a cica, de vannak olyan élőlények, amelyekről okkal vagy csak a hozzájuk fűződő babonás történetek miatt irtózunk, félünk. Ezeket az állatokat hívjuk nem-szeretem állatoknak. Cikksorozatunkkal szeretnénk egy kicsit közelebbről bemutatni ezeket az ártalmatlan és sok esetben hasznos élőlényeket.

foto: Faragó Ádám - ŐNPI

Denevérek

Vérszívó, kártékony és az ember hajába kapaszkodik – a legtöbb embernek ez jut eszébe a denevérekről. A valóságban azonban ártalmatlan, jámbor jószágokról beszélhetünk, akik nagyon érdekes életmódot folytatnak.

Éjszakai állatok. Napközben fejelet lefelé csüngnek faodvakban, barlangokban. Az emberi építmények elterjedésének köszönhetően egyre többször találkozhatunk velük padláson, templomtoronyokban, panelházak rései, szigetelése mögé bújva.

Látásuk gyenge, ezért ultrahang segítségével tájékozódnak. Az általuk kibocsátott ultrahang az eljűk kerülő tárgyakról, rovarokról visszaverődik, és ezt füleikkel érzékelik. Azt is képesek ilyen módon érzékelni, hogy az észlelt dolog áll, távolodik, vagy közeledik.

foto: Orbán Zoltán - MME

A hazai denevérfajok mindegyike rovarévo. Az emberek számára is hasznosak, hiszen rengeteg szúnyogot képesek elpusztítani.

Téli álmot alszanak, melynek hossza a külső hőmérséklettől függ, enyhébb teleken csupán néhány hétig tart. Téli szálláshelyüknél fontos, hogy védve legyenek a fénytől és az erős hőmérséklet-ingadozástól, valamint a páratartalomnak is magasnak kell lennie, hogy ne száradjanak ki.

Kisebb-nagyobb kolóniákban élnek. A kis denevérek júniusban születnek, anyjuk négy-nyolc hétig szoptatja őket, és nyár végén válnak önállóvá. Az utódok gondozása szintén kolóniákban történik, így a táplálékot kereső nőstény távollétében is biztonságban vannak a kölykök.

A denevérek sokáig, a szabad természetben is akár húsz évig élhetnek, de a harminc évet meghaladó kor is előfordul. Hazánkban 28 denevérfaj él, 1901 óta minden faja védett Magyarországon.

Mesterséges denevérodúk kihelyezésével és élőhelyük háborítatlanul hagyásával segíthetjük védelmüket.

REJTVÉNY

Finy Petra: KI LEHET EZ? című verse az idei év emléksérel, a mogyorós peléről szól. A versben jelölt szavakat keress meg a rejtvényben és a megmaradt betűkből az idei év egy másik élőlényét kapod meg. A helyes megfejtést küldd be a onprejtvény@gmail.com e-mail címre vagy az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Siskaszer 26/A postacímre nevéddel és lakcímeddel együtt. A helyes megfejtők közt 3 db Titokzatos sün-történetek című mesekönyvet sorsolunk ki.

Kicsi, szőrös, édi-bédi, Pocakos, mint Frédi, Béni, Füle kerek, bajsza puha, Bundája kis, barna ruha.

Éjjel van fent, akkor motoz, Lakása egy odúdoboz Madártollal kibélelve: A kényelem a fő elve.

Méret szerint nem egy medve, De aludni úgy van kedve, Hát macisan alszik télen, Gómbolyodva, mint egy érem.

Reggelire bogyót keres, Vacsira friss rügyet szerez, Gyümölcsöt és magot nassol, Rovarkaja láttán tapsol.

Ellensége több is akad, Kiknek ő a finom falat. Vadászik rá bagoly, menyét, Hermelinnek ő az ebéd.

A kicsinye nagyon kicsi, Hisz felnőtként ő is mini, Kölykei pár napig vaksik, Akár csajok, akár hapsik.

Fekete gomb a két szeme, Szőrös kesztyű a két keze, Farkincája vékony ecset, Mit a lombok között vezet.

Nevét egy mag után kapta, Egy csonthéjas, barna fajta Csöpp magról, mi elgurul, És úgy hívják, hogy mogyoró.

Kitaláltad ki lehet ő? Tán a Béla? Vagy a Jenő? Vagy talán a Pisti, Ede? Dehogy! Ő a mogyis pele!

M	O	G	Y	O	R	Ó	M	R	C
A	B	A	G	O	L	Y	Ü	S	E
D	E	L	V	E	T	G	O	M	B
Á	P	A	T	É	Y	N	E	M	É
R	R	O	L	C	T	A	S	O	D
T	A	E	C	H	S	L	Ö	A	É
O	N	S	É	A	I	É	R	H	S
L	R	J	D	E	K	B	Ö	E	C
L	A	A	I	T	I	O	Z	R	L
S	B	N	B	E	Z	G	S	M	Ó
M	E	R	É	K	S	Y	M	E	M
I	K	A	D	E	L	Ó	A	L	Ü
B	Á	B	I	F	A	R	G	I	Y
O	D	Ú	D	O	B	O	Z	N	G

foto: ŐNPI

JÁTSZÓTÉR AVATÁS

A gyerekek ósszel birtokba vehették az Őrségi Népi Műemlékegyüttesnél, Szalafón létrehozott egyedi készítésű „Mini Pityerszer” elnevezésű játszótér.

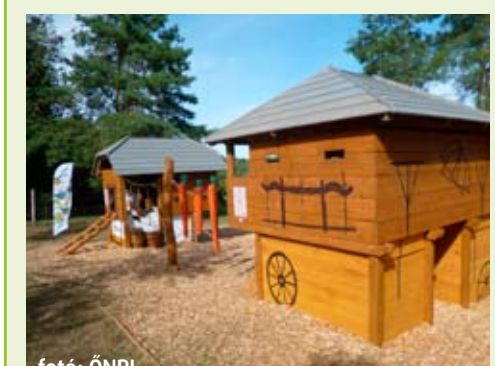

foto: ŐNPI

foto: ŐNPI

Pályázati lehetőség

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság pályázatot hirdet „Vendégem a barátom, a barátom a vendéglátóm” címmel.

Keressük azokat a barátságokat, melyek itt az Őrségben születtek helyben lakó és ide látogató gyerekek között. Várjuk barátok jelentkezését, akik megosztják velünk barátságuk kialakulásának történetét egy rövid írásmű, fotó, rajz, videofilm beküldésével.

A legjobb történetek közül az első három barátság díjazásra kerül.

Az első helyezett baráti pár családja részére egy egész napra szóló szakvezetést és izgalmas programot biztosítunk az Őrségi Nemzeti Park legszebb részein. A második helyezett két családi belépőt kap az Őrségi Népi Műemlékegyütteshez.

A harmadik díjazott pár pedig családjakkal ellátogathat a szöcei Lápok Házába és a tőzegmohás láprétre.

GAÁL ZSUZSANNA: EGYSZERŰEN, TARTALMASAN FŐZTEK AZ ŐRSÉGIEK

Az Őrségi konyha kincsei – régi és mai receptek könyv szerzőjével, a szalafői Múltidéző Porta háziasszonyával beszélgettünk.

Melyek az Őrség legjellemzőbb ízei?

A népi táplálkozásban a bab, a káposzta, a krumpli a jellemző, de itt az Őrségben a hajdina, a köles, a gombák, a kerekrépa és természetesen a tökmagolaj adja a plusz helyi jelleget. Ezekből főztek és sok helyen főznek még ma is az itteniek. A hajdina a keserűfélék családjába tartozik, köretnek kiváló, lazább szerkezetű miatt úgy gondolom, sokkal finomabb ételeket lehet vele készíteni, mint a rizsszel. Az itteniek hajdinas vargányalevest, hajdinas véreshurkát is készítettek. Méze kedvéért is szeretik, különleges ízvilága van. Emlékszem, gyermekkoromban rendszeresen került az asztalunkra a hajdina mellett köles is, szintén egészséges alapanyag. A kerekrépát leginkább a vasiak és zalaiak ismerik, kesernyős íze van. Október vége felé kell szed-

ni, halottak napjára készül belőle a gombocon, ami egy cukros, tejes zsiradékban pirított répával készült béles. Ismert a paradicsom és a tejfőlös kerekrépa főzelék is. Egészségesebb mint a káposzta, mert könnyebben emészthető. Az Őrség speciális növénye a csutirépa vagy karórépa, amit ma már csak szinte rétestészta tölteléként fogyasztanak. Tudni kell, hogy az őrségiek kevés húst fogyasztottak, ünnepnapokon került csak a tányérra. A legheirősebb itteni íz a tökmagolaj, az Őrség aranya. Az olaj sajtolásának módja stájer területekről került be a Vendvidékre, majd az Őrségbe. A melegen sajtolt tökmagolaj-ütésnek nagy hagyománya van itt. A gombákat is szeretik az őrségiek, a mostani ős nagyon kedvezett ennek. A régi parasztemberek sok gombás ételt fogyasztottak.

Mitől mások az őrségi ízek?

Kevés és egyszerű alapanyagokból készülnek az őrségi ételek. A régmúltban a mezei munkákba az

asszonyoknak is be kellett segítenie, így a konyhai teendők nem maradt elég idő. Fontos volt, hogy olyan egészséges és tartalmas ételek készüljenek, amelyekből erőt merítettek a munkához. A dödölléket, a málékat kedvelték, a levesek is sűrűek voltak, sok rántással, tejfőllel készültek. Nagy szerepe volt a kenyérnek és a keltésztáknak, vagy a kemence forró kővén sült perecnek. A süteményfélék csak az 1960-as években kezdtek elterjedni a környéken, nehezen szívárogtak be a jövővénynövények, mint a káposzta, cukorborsó, karfiol. Elzárt terület volt ez.

Melyek azok az őrségi konyhatrúkkok, amiket jó lenne ha a mai generáció is használna?

Egyszerűen és gyorsan elkészíthető receptek az őrségiek, ez alkalmazkodik a mai világ pörgéséhez, hiszen manapság nincs időnk órákat a konyhában főzni vagy sütni. Nem vagyok én sem híve annak, hogy sok alapanyagból készüljenek az ételek,

célyszerűbb az, ha kevés összetevőből főzünk valami finomat. Amikor itt a Múltidéző Portán főzők valamit, a vendégek mindig rácsodálkoznak, milyen gyorsan elkészül mondjuk egy málé vagy egy dödölle. Megkóstolják, és később mesélik, otthon is elkészítik ezeket az ételeket. Manapság már minden alapanyagot be lehet szerezni, így az őrségi receptek bárhol elkészíthetők.

Tejfőlös kerekrépa
Hozzávalók: 6 fő nagy marék savanyított kerekrépa, 1 vöröshagyma, 1 mokkaskánál pirinaspaprika, 2-3 gerezd fokhagyma, 2 zoldpaprika, (mészük át a répát, mennyi babérlevél és egész bors kerül bele, az szerint legyen 2 babérlevél és 5-6 szem egész bors), 1 doboz tejföl, 1 evőkanál liszt, só

„Alapja” lehet füstölt kőrömb, bókra, dísznöfjé, hősos csülök, színhús. Itt csak a főzelék elkészítési módja szerepel.

A hús levébe felteszik a répát főni. A répát ízfűlők meg, mert főként tél vége felé már nagyon savanyú lehet, ekkor csavarjuk ki, ha az sem segít, mossuk meg langyos vízben. Tegyük bele a fűszereket, reszelt vöröshagymát, és lés 40 percig főzzük. A tejfőlös habarással együtt még 2-3 percig főzzük.

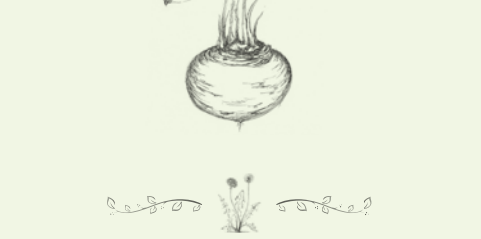

foto: Orbán Zoltán - MME

PECÁZNI KIZÁRÓLAG ÉRVÉNYES HORGÁSZENGEDÉLLEL LEHET AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARKBAN...

Az Őrségi Nemzeti Park területén csodálatos tavak (Pl.: Hársas-tó, Vadása-tó) és természetes vadvizek (Rába folyó, Pinka) találhatóak, melyek ideálisak sporthorgászatra is. Jelenleg közel 8500 fős tagsággal rendelkező Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége felhívja a horgászni szándékozókat figyelmét, hogy Magyarországon a horgászati tevékenység kizárólag állami horgászjegy és az adott horgászvízre érvényes területi jegy birtokában folytatható. Gyermekeknek állami horgászvizsgázási kötelezettségük nincs, de 15 éves kortól kizárólag az írásbeli és szóbeli horgászvizsga eredményes teljesítése után lehet horgászjegyet váltani. Érvényes

horgászjegy hiányában az illegális horgászati tevékenység halvédelmi bírság kiszabását és a horgászjegy-váltástól történő eltiltást von maga után. Fontos tudni, hogy a jogszabályban előírt állami horgászjegy-váltási kötelezettségek betartása alól a magántulajdonban és az elhagyatottak tűnő horgásztavakon pecázók sem mentesülnek! A Szövetség 27 tagegyesületében az állami horgászengedély – kötelező egyesületi tagsággal, a Magyar Országos Horgász Szövetség által előírt Egységes Szövetségi Hozzájárulással – felnőtteknek már 6200 Ft-tól, ifjúságiaknak 4200 Ft-tól elérhető. A Vas Megyei Horgász Szövetség tagszervezeteiben a megváltott állami

horgászjegyet egy darab ajándék napi jegyet is biztosít a Szövetség a vasi vizekre. Azon horgászok, akik a szövetségi horgászvizeken (Pl.: Rába folyó, Gersekaráti-tó, Vadása-tó... stb) szeretnék hódolni szenvedélyüknek, azoknak napi-heti-éves területi jegyet kell váltani az érvényes állami jegy mellé. Az engedélyek megváltása biztosítja a horgászvízek haltelepítéséhez szükséges pénzügyi fedezetet, ezért is fontos az előírások betartása. Az idén október hónap elejéig összesen 41.812 kg ponty és 13.200 kg vegyes keszeg, valamint 374.500 db őshonos előnevelt hal (keszeg, csuka, süllő, sebes pisztráng, harcsa) került a vasi vizekbe. Váltson Ön is horgászjegyet

és pecázzon szabályosan a vasi vizeken! További információ kérhető a Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetségénél, a 06-94/506-835-ös telefonszámon, vagy a www.vasvizeken.hu weboldalon!

A PIKKELYES TINÓRU

Fura, különleges szervezetek a gombák: a tudomány jelenlegi besorolása szerint sem növények, sem állatok...

Nemzeti parkunk méltán híres gombafajokban gazdag területeiről. Ez a bőség annak köszönhető, hogy erdei élőhelyeink sokszínűek, fa- és cserjefajokban gazdagok, lombos- és fenyőfajok is megtalálhatóak, környezeti szennyezéstől mentesek. Tehát a gombafajok jelenléte egyben a természeti környezet állapotára is utal.

Cikkünkben egy természetvédelmi oltalom alatt álló gombafajt szeretnénk bemutatni: a pikkelyes tinórut. Ha szerencsénk van július és november között találkozhatunk ezzel a fajjal savanyú talajú lomb- és fenyőerdőkben, főleg bükk és tölgyfa alatt. Kalapja 5-15 cm közötti, melyet gyapjas pikkelyek borítanak. Tönkje szürkés, feketésbarna, szaga és íze nem kellemes. Ez a ritka gombafaj azért került védelem alá, mert élőhelyei – a savanyú talajú bükkösök, tölgyesek – nemzetközi szinten is megfigyelték, emiatt veszélyeztetett fajjává vált.

Amennyiben erdőjárása során találkozik egyedével, kímélje meg, GPS koordinátával felvett és számunkra megküldött előfordulási adatát köszönettel fogadjuk.

Ennek a ritka fajnak a szerepe jelentős/életbevágó azoknak az erdei fa- és cserje egyedeknek életében, melyekkel gyökérkapcsolatban él, éppúgy, mint a vele rokon gombafajoké: a közismert vargányaké és a tinóruké (és az összes többi gyökérkapcsolt gombafajé). Hogy miért is van szükség erre az együttműködésre? A fák a gyökérvégeik felszínén biztosítanak élőhelyet a gombáknak. A gombafonalak átmérőjüket tekintve sokkal vékonyabbak, mint a fák gyökerei, ezáltal olyan talajrégiót is sikeresen elérnek vele, ami a

fotó: Kőrödi Blanka – ÖNPI

fának nem sikerül. A gombapartner segíti a tápanyagok felvételét, ennek köszönhetően a fák erősebb növekedésre lesznek képesek, egészségük kiegyensúlyozottá válik. Ezt a gomba-fa együttélést nevezik tudományosan mikorrhizás kapcsolatnak. Ez az együttélés a gombáknak is hasznos, hiszen a fának átadott tápanyagért cserébe, a gyökerén keresztül olyan tápanyagokat kapnak vissza, melyeket a zöld növény fotoszintézis során vagy másodlagos anyagcserével állít elő.

Tudományos-fantasztikus regénybe való az a felfedezés, miszerint a gombák nem csak egyetlen fegyeddel, hanem többel is képesek kapcsolatot kialakítani. A kutatók nem egy esetben figyeltek meg tápanyagszállítást két fa között gombapartnereiken keresztül, tehát létezik élő, működő kapcsolat az erdő növényi és gomba élőlényei között.

Mindezek után talán már érthető, miért javasolt a fajokban gazdag, a természetes állapotokat tükröző erdőkben a vágásterületek nélküli, vagy a kis vágásterületekkel történő erdőgazdálkodás: mert ez biztosítja a kialakult, leggazdagabb együtt élő erdei életközösség megőrzését. És ezért fontos az is, hogy az erdőgazdálkodás során a lehető legkisebb mértékben sérüljön a termőtalaj, ezáltal a növények számára az életet jelentő gombafonalak szövetéke, hálózata.

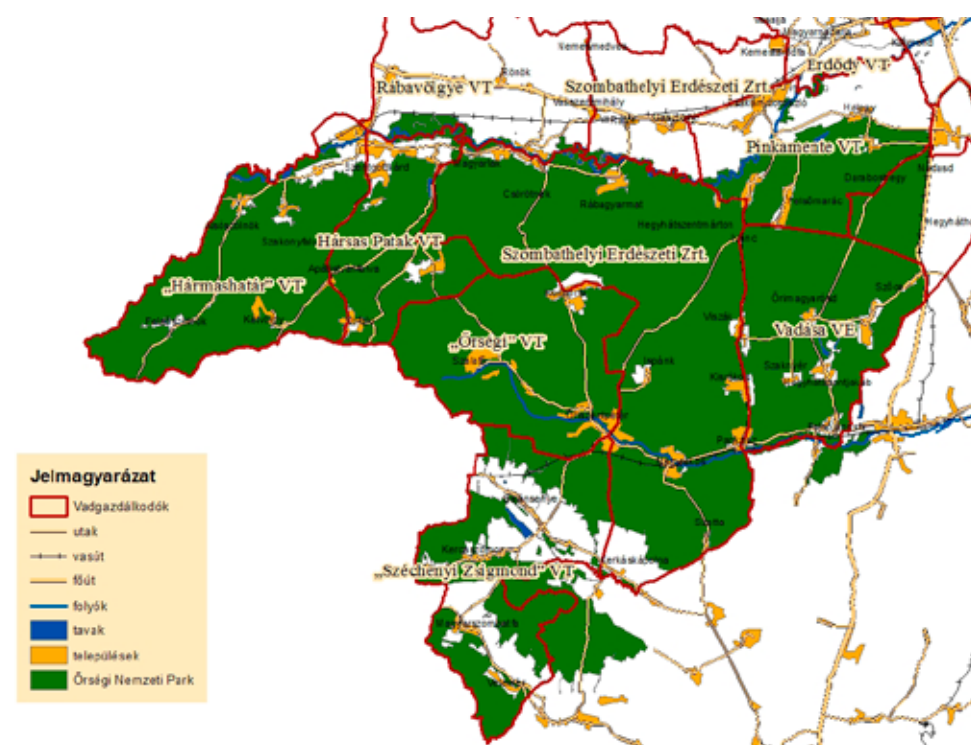
Havas Márta
erdészeti szakfelügyelő

NAGYVADBAN GAZDAG ŐRSÉGI VADÁSZTERÜLETEK

Az Őrségi Nemzeti Park területén összesen 8 vadászatra jogosult biztosít vadászati lehetőséget a hazai ill. külföldi vadászok részére. Az Őrségi kisparcellákon a nagyszámú tulajdonos alkotta földtulajdonosi közösségek többnyire vadásztársaságok, egyletek részére adják haszonbérbe a vadászati jogot 2017. március 1-étől immár 20 éves időtartamra. A társaságok mellett az államot képviselő Szombathelyi Erdészeti Zrt. is jelentős vadgazdálkodónak tekinthető az Őrségben. A vadászati tevékenység és a fegyvertartás jogalapja a vadászjegy, melyhez vadászvizsga letétele szükséges. Ennek megléte esetén lehet valaki alanyi jogon vadász (nincs vadászterületi tagsága, de vendégként, bér vadászként vadászhat) vagy vadászterülettel rendelkező egyesületnek, társaságnak a tagjaként.

Mindennapos téma nagyvadas területeinken a vadkár kérdése, amely

kiegyenlítése a társaságok tagjainak „zsebbenyúlós” kérdés. A témakörben a törvénymódosítás új kártérítési szabályokat tartalmaz, melyben a legfontosabb, hogy a vadkár megelőzése érdekében a gazdálkodónak és a vadászatra jogosultnak kölcsönösen együtt kell működni. Leírja a 10 %-os természetes önfenntartási érték fogalmát, mely szerint minden bekövetkezett kárból 10%-nyi részt kötelesek a gazdálkodók viselni. Kár esetén elsődlegesnek tekinti a gazdálkodó és a vadászatra jogosult közötti mielőbbi megegyezést, melynek alapja az önkormányzatoknál kérhető vadkárbejelentő lap 15 napon belüli elküldése a vadászatra jogosultnak. Amennyiben nincs megegyezés, kérhető a jegyzői közigazgatási eljárás (kárszakértő kijelölése) lefolytatása vagy ezt kihagyva a bírósági eljárás. Mindezek alapja is a kölcsönös megegyezésre való törekvés.

További hasznos információk, aktualitások:

www.orseginemzetipark.hu www.orseg.info
www.facebook.com/orseginemzetipark

A PaNaNet RÉGIÓ

„Összeköt a természet / Natur verbindet uns”

2017

PaNaNet+: Több mint egy uniós projekt Nyugat-Pannónia természetvédelmi hálózata

A Kis-Balaton gazdag madárvilága a határtérség többi vizes élőhelyéhez hasonlóan vonzza Európa hobbi madarászait.

Foto: Balaton-felvidéki NPI

2008 óta működnek szorosan együtt a nyugat-magyarországi és burgenlandi natúr- és nemzeti parkok. Elkötelezettségük és tapasztalataik az ökoturizmus kínálatának fejlesztésében vagy az infrastruktúra kialakításában határokon átnyúló, a Duna menti Szigetközi Tájvédelmi Körzettől északon, az Írottó Natúrparkon át, a Kerkáig a szlovén határon délen.

A PaNaNet+ utódprojektben az Interreg V-A Ausztria-Magyarország program keretében a partnerek kompetenciája képezi a fenntartható, innovatív természeti turisztikai ajánlatok fejlesztésének és optimalizálásának alapját. A védett természet a nyugat-pannon térségben egész éven át élvezhető – a sík vagy dombos táj, de mindenekelőtt a pannon éghajlat teszi ezt lehetővé. Ezt az előnyt, és a hangulatában is jó határokon átnyúló együttműködést a projekt partnerek

most 2020-ig számos tevékenység javára fordítják. Erre összesen három millió eurós költségvetés áll rendelkezésre. Ebből a projektben résztvevő 3 magyar nemzeti park (Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság) összköltségvetése mintegy 1,5 millió Euró.

A védett területek növelik az életminőséget

A közös természeti és kulturális örökség védelme,

a védett területek fontosságának megismertetése az életminőség szempontjából, a helyi lakosság számára ugyanakkor diverzifikált hozzáadott érték képzése – így lehet összefoglalni a PaNaNet + általános céljait. Az Alpok nyúlványai és a Balaton-felvidék, a Duna és a Mura között fekvő 16 védett terület a hihetetlenül sokféle élőhelytípussal és a benne élő állat- és növényfajokkal rendkívül vonzó vidék a természet szerelmesei számára. Ezt a régiót lehet és kell egész éven át

látogatható természeti úticélként még erősebben pozícionálni Európa szívében. Ezek a natúr- és nemzeti parkok régóta nélkülözhetetlen imázshordozóvá váltak a turizmus számára.

Napirenden

A projektfejlesztés során minden partner meghatározta a természeti élménykínálatának továbbfejlesztésére irányuló konkrét igényét, figyelembe véve mindkét ország turisztikai stratégiáját. Többek között a következő tevékenységek

megvalósítását tervezik a partnerek: a védett területek látogatói infrastruktúrájához kapcsolódó új működési és tervezési iránymutatások kialakítása, a környezeti nevelés minőségi kritériumainak meghatározása, kétoldalú sajtó utak szervezése természet élmény témában, információs táblák kihelyezése, a PaNaNet régió útikalauzának elkészítése, egy osztrák-magyar szakmai szótár kiadása a természetvédelem és a természeti élmények témakörében, valamint önkéntes programok

megvalósítása a védett területeken.

Burgenlandban ismét mind a hat natúrpark és a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Park részt vesz a projektben, ehhez csatlakozott a Burgenland Tourismus (A Természeti Élménynapok továbbfejlesztése); Magyarországon három nemzeti park működik együtt (összesen tízből): Fertő-Hanság, Balaton-felvidék és Őrség. Természetesen a következő újságok rendszeresen beszámolnak a projekt megvalósításának mérföldköveiről.

A PaNaNet+ szereplői

Tájvédelmi körzetek, natúrparkok, nemzeti parkok

Ki és hol?

Egy összetett pályázat kidolgozása nemcsak tervszerű határon átnyúló együttműködést, hanem hozzáértést is feltételez minden releváns területen. A Regionalmanagement Burgenland (RMB) két munkatársa, DI Thomas Böhm és Mag. Andrea Sedlatschek által koordinált projektpartnerek jó két évvel ezelőtt kezdték el körvonalazni a közös célokat és felvázolni az ezek eléréséhez szükséges tevékenységeket.

Fotó: Natúrpark Neusiedler See - Leithagging / Címadom

Partnerek északról délre és nyugatról keletrre

A PaNaNet+ projekt vezető partnere a Burgenlandi Natúrparkok Munkaközössége az RMB szervezeti struktúráján belül. Az előző 2008-13-as projekt időszakhoz hasonlóan a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Park is a hálózat tagja. Az ökoturisztikai és marketing célkitűzések kiemelt szakmai felelőse és gondozója a Burgenland Tourismus. A magyar oldal védett területeinek természetvédelmi kezelői a Fertő-Hanság-, Őrségi és a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkok. Stratégiai partnerként – tehát nincs pénzügyi szerepvállalásuk a projektben – Burgenland Tartomány Iskolatanácsa, a Pedagógiai Főiskola (Eisenstadt), az Osztrák Natúrparkok Szövetsége és a Burgenlandi Természetvédelmi Szövetség vesz részt.

Hol és miként jelenik meg a faji sokszínűség, hol található a legérdekesebb élőhelyek? A következő területek képezik a régió közös természeti örökségét:

Fertő tó – Lajta-hegység Világörökség Natúrpark

Az ökoszisztéma palettája a Lajta-hegység erdővel borított gerincétől, a meszes homokkőn található száraz gyepeken át egészen a nádas övezetig és a Vulka kicsiny deltájáig terjed. Ezernyi cseresznyefa díszíti a tájat. E natúrpark a Ramsari Egyezmény hatálya alá

Számos kőfejtő működött egykoron a Lajta-hegységben. Egy natúrpark felfedező túra során ezen felhagyott kőfejtőkben akár fossziliákra is bukkanhatunk a mészkőben.

tartozó területek, illetve a Fertő-táj az UNESCO világörökség része.

Fertő tó – Fertőzug Nemzeti Park

Ausztria második legrégebbi nemzeti parkja, amelyet a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) elsőként ismert el és az első határon átnyúló park is volt, amely a tómedence déli és keleti részét foglalja magába termé-

tesett lúpvidéken, a Hanságban rét- és erdőterületek csatlakoznak. A terület geológiáját a fertőrákosi kőfejtőben lehet tanulmányozni.

Szigetközi Tájvédelmi Körzet

A Duna a földtörténeti idők során egy óriás szigetet „púpozott fel” (amely a terület német nevében érhető tetten: Kleine Schüttinsel) a főág és a Mosoni-

szőlőültetvényekkel, sövényekkel, eperföldekkel, gesztenyésekkel és nedves rétekkel. Az erdőt szelídgesztenyével elegyes gyertyános-tölgyesek alkotják. A nagymartoni dombokon a füleskuvik is költ.

Lánzséri-hegyek Natúrpark

Ez az Alsó-Ausztriáig ívelő természetvédelmi terület változatos kultúrtájával első sorban a túrázókat és a kerékpárosokat vonzza. Az útvonalak egyebek mellett a Pál-hegyre (Pauliberg), Ausztria „legfiatalabb” vulkánjához, a Lánzséri váromhoz és a rekonstruált Schwarzenbach-i kelta településhez vezetnek.

Geschriebenstein Natúrpark

A 884 méter magas Írottókó körüli, határon átnyúló területet foglalja magába. A hegyen lévő kilátó páratlan körpanorámát nyújt az Alpoktól a Kisalföldig, egész évben látogatókat vonzva. Kiterjedt gyertyános-töl-

falakon olyan növények élnek, amelyek a hideg-nedves klímát szeretik, a déli fekvésű meredélyeken viszont mediterrán fajokkal lehet találkozni. Magyarországon számos növényfaja csak itt fordul elő. Megemlítendő még az a több száz forrás is, amely a natúrparkban ered.

Sághegyi Tájvédelmi Körzet

A többmillió éves vulkán maradványa, a Sághegy kimagaslik a környező Kisalföld síkjából. A hegy tetejét bazaltbánya termelte le, a követ főképpen a vasútépítésekhez használták fel. A terület 1975 óta áll természetvédelem alatt. A hegy déli lejtőin szárazgyepekkel mozaikos erdő található.

Őrségi Nemzeti Park

Magyarország délnyugati sarkában 2002-ben alapították ezt a nemzeti parkot. A kultúrtáját kisléptékű, mozaikos szerkezet jellemzi, láprétejein jégkori reliktumfajok tenyésznek, forrásaiból

bormúzeum (Moschendorf) számítanak a legszebb kirándulási céloknak.

Rába-Őrség-Goricko Natúrpark

A határtérség sokszínűsége leginkább a trilaterális natúrpark osztrák oldalán válik láthatóvá: változatos táji formák, nyelvek, a Rábamenti helyi ízek és kedves dombok jellemzik a területet. Elszórt házakból álló szórótelepülések, szeresfalvak, nadrágszj parcellák, fajgazdag rétek adnak a túrázóknak hosszantartó élményt.

Balaton-felvidéki Nemzeti Park

Erdők, mezők, lápok adják otthonát a Balaton-felvidék sajátos flórájának és faunájának. A nemzeti parkhoz tartoznak a Tapolcai-medence láprétejei vagy a Keszthelyi-hegység több kilométeres barlang labirintusai is. A Kis-Balaton a hobbi-ornitológusok elsőszámú célterülete.

Fotó: Balaton-felvidéki NPI

A nemzeti parkok kiemelt feladatuknak tekintik a természetvédelmi túszerzők ki- és továbbképzését, ahogy ezt a Kerka-völgyben is teszik.

szetes homokgátakkal, szikes tavakkal, a fajgazdag szikes legelők maradvány-foltjaival és a Hanság, az egykori lúpvidék részeivel.

Fertő-Hanság Nemzeti Park

A déli tómedencehez kapcsolódóan kiterjedt nádas öv húzódik, amelyhez a Répce mentén és a nagyrészben természeti rekonstrukción

Duna között. Ennek természeti gazdagságát az ártéri erdőkben, láprétekben, folyókanyarulatokban tapasztalhatjuk meg. A bösi vízerőmű építése által okozott negatív hatásokat részben kompenzálni tudták.

Soproni-hegység Tájvédelmi Körzet és Natúrpark

A Soproni-hegység erdeiben az alpesek és a mélyebb fekvésű pannon tájak közötti izgalmas átmenet érhető tetten. A gneiszen és a csillámpalán lombos erdők díszlenek. A turistautak és tanösvények mentén felállított kilátókból megpillanthatjuk a Fertő tó víztükrét és nádasait.

Rozália - Kogelberg Natúrpark

A Soproni- és a Rozália-hegység kifutó hegyhátai között gazdag, változatos táj található, gyümölcs- és

Fotó: Fertő-Hanság NPI / Hellingner

Tiszta időben a Fertő tó keleti partjáról a Schneeberg egyedülálló panorámája tárul elénk.

kristálytisza víz csobog. A gazdag kulturális örökséget nemcsak templomok, parasztházak és haranglábak alkotják, hanem a fazekas-mesterség is nevezetes.

Mura-menti Tájvédelmi Körzet

A Mura magyarországi partján található ez a védett terület a szinte érintetlen vadonban. A 30 km hosszú partszakaszon számtalan természetes biotóp őrződött meg. Kis szigetek, kavicszátonyok fékezik a víz sodrását, az elhagyott folyókanyarulatokat sűrű ártéri fűz és nyírferdők veszik körül. Különösen fajgazdag a halfauna.

Kerka-mente Natúrpark

A Kerka bár Szlovéniában ered, legnagyobb részt Magyarországon folyik. A védett területhez tartozik az Őrség déli része, Göcsej nyugati fele és a Hetés egy része, amelynek a sík Murapart adja a lezárását. A hagyományos gazdálkodási módoknak köszönhetően botanikailag értékes rét- és legelőterületek maradtak meg itt.

Fotó: archívum - Őrségi NPI

Az Őrségi Nemzeti Parkban ne csak a természetre, hanem az egyedülálló kulturális és épített örökségre is szánjunk időt.

gyesek és bükkösök uralják, déli lejtőin pedig szárazgyepek, illetve szőlőskertek, gyümölcsösök formálják a tájképet.

Írottókó Natúrpark

A Kőszegi-hegység magashegységi jellemzőket is mutat: a meredek szikla-

Weinidyle Natúrpark

A pannon síkságba történő átmenetet a Pinka és a Strém völgyében mozaikos táj jellemzi: a szőlők mellett, nagy fajgazdagságú mező-, erdő- és ligetes foltok váltakoznak, ezek adják a térség értékét. A szentkúti pincesor (Heiligenbrunn) és a nagysároslaci

Fotó: Burgenländische Naturpark

Az első PaNaNet projekt egyik legnagyobb sikertörténete a burgenlandi natúrpark iskolák és óvodák létrehozása volt.

Ami eddig történt és a következő lépések

Az első PaNaNet projekt megvalósításáról és a tanulási folyamatról

Eredmények

2014 tavaszán a PaNaNet záró beszámolójában a következőket olvashattuk: „Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy ezen projekt keretében olyan lelkes csapat állt fel egy hosszú távú együttműködésre az osztrák magyar határ régióban, amely kiváló példa egy jó gyakorlatra. Ahogy ez a benne létrejött, jövőre vonatkozó fejlesztési javaslatokból kitűnik, ez a kooperáció még sok mindent el tud érni – a szereplők további együttműködésének tehát semmi nem áll útjában ...”

Ténylegesen a hatásmechanizmusok két szintjét kell szem előtt tartanunk, ha a PaNaNet 2008 – 2014 eredményeit meg szeretnénk ítélni. Egyrészt azt, amelyet az összes tervezett tevékenység megvalósításával sikerült elérni, a közös PR-tevékenységtől kezdve a képzési programokon keresztül a természeti turizmus infrastruktúrájáig. Másrészt azt, ami a védett területek természetvédelmi menedzsmentjével foglalkozó határon átnyúló csapat létrejöttéhez vezetett, melynek központi célkitűzése a tudatformálás,

2014 márciusában a projektpartnerek az illmici Nemzeti Park Információs Központban értékelték a hálózati együttműködés öt esztendejét.

a kínálat fejlesztése és az ökoturizmus. Megszámlálhatatlanul sok projekt egyeztetést, személyes találkozót, terjedelmes adminisztratív munkát és egy majdnem két millió eurós költségvetést fektettünk bele ezekben az években közösen abba, hogy mind a nyugat-pannon térség lakossága, mind a kirándulók és a térségben

pihenő vendégek felé közvetítsük, mennyire jelentős a natúr- és nemzeti parkoknak az életminőségre gyakorolt hatása.

A Lead Partner, a Regionalmanagement Burgenland koordinációja mellett – amely a tartomány hat natúrparkját is képviselte a projektben – minden projektpartner egyrészt

feladatot vállalt a munkacsomagokból, másrészt önállóan is megvalósított és finanszírozott projekttevékenységeket. A hálózatban az első PaNaNet projektben a három nyugat-magyarországi nemzeti park: Fertő-Hanság, Balaton-felvidék és Őrség, valamint a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel szerepeltek partnereként. Az, hogy az összes (16) természetvédelmi terület ismertségét fokozzuk, növeljük gazdasági és társadalmi elismertségüket a régióban, valamint a közösen kifejlesztett ökoturisztikai kínálatot piacéretté tegyük – és ezzel az egész régió arculatát a természeti élmény irányába mozdítsuk el – nagymértékben sikerült. A Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel többek között egy nagy figyelemmel kísért, a nyugat-pannon életterek típusairól szóló, magyar és német nyelvű 52-oldalas

Az első lépések a PaNaNet+ -ban

A 2016. október végén a Fertő-Hanság Nemzeti Park területén található Hegykőn lezajlott kétnapos nyitó-workshop és a 2017. január 25-én a dél-burgenlandi Bildein-ben megtartott projektnyitó konferencia után a partnerek már bőven a megvalósítási szakaszban jártak.

irányelveiről szól. Ezzel a projektpartnerek legfontosabb bemutató-, látogató helyszíneinek felmérését, értékelését szeretnénk elvégezni – pl. a megfigyelőhelyek időszzerű, egységes megjelenését célként kitűzve.

• A Burgenland Tourismus a „Természeti Élmény Napok” -at már áprilisban kiterjesztette a magyarországi védett területekre,

Folyók, szikes tavak, erdők, füves puszták, legelők, lápok és vulkánhegyek, mindezen élőhelyek, ökoszisztémák megtalálhatók a PaNaNet régióban a Dunától a Muráig.

2017 januárjában a határ menti Bildeinben (Beled) mutatják be a partnerek a PaNaNet+ projektet.

• A PaNaNet újság Ön által kézben tartott száma is egyike a Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel részéről koordinált kommunikációs tevékenységnek. Minden évben egy megjelenést tervezünk, a magyar nemzeti parkok és a burgenlandi natúrparkok hasonló megjelenésben fogják előállítani kiadványaikat.

• 2017 nyarán közös kritériumokat dolgoztunk ki a célcsoport-specifikus rendezvényekre. Minden projektpartner egy vezető – kiemelt témát vállalt, s így járul hozzá a változatos rendezvények létrehozásához a PaNaNet térség egészét illetően.

• Ugyancsak belekezdünk egy kétnyelvű kézikönyv elkészítésébe, ami a látogatói infrastruktúra

jelenleg a tapasztalatok értékelése folyik.

• Az Őrségi „Lepkeka-land” 2017. május 12-14. között került megrendezésre. A három nap alatt kb. 300 fő vett részt Ausztriából és Magyarországról az interaktív programokban (pl. lepkefutás).

• A „Miénk itt e rét!” című határon átnyúló diáknapokat 2017. május 5-6-án rendezték meg Kőszegen. A játékos versenyben idén először vettek részt burgenlandi iskolák diákjai is. A résztvevők újszerű élményeken keresztül ismerkedhettek meg a PaNaNet területek állat és növényvilágával.

Felfedezési útmutató

Fedezze fel a PaNaNet hálózat natúrparkjait és nemzeti parkjait

Még a határtértség lakossága körében is csak kevesen vannak olyanok, akik Burgenland és Nyugat-Magyarország védett területeinek nagy részét felfedezték, bejárták volna. Természetesen a „felfedezés” nem csak egy egyszeri, rövid kirándulást, vagy sportos biciklitúrát jelent, sokkal inkább egy „lelassított természeti élményről” van szó, amely elegendő időtöltést biztosít a megfigyeléshez, rácsodálkozásokhoz és pihenéshez.

Íme, néhány tipp és útmutató a natúr- és nemzeti parkok természeti látnivalóhoz a Duna és a Mura között.

... a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban

A Fertő tó déli partján, valamint a Hanság láprétegein a területek felfedezésében segítségünkre van néhány tanösvény. Olyan neveket viselnek, mint „Sziki őszirózsa”, „Közönséges rence” vagy „Hany Istók”. Ajánlatos hosszabb időt szánni a Nemzeti Park látogatóközpontjaira és kiállításaira: Lászlómajorban a bemutató majorság átfogó információkat nyújt a földművelés és vízhasználat történetéről, Sarródon, az igazgatóság épületében az információs anyagok mellett a Nemzeti Park régiós-, helyi termékei is szerepelnek a kínálatban, a fertőújlaki Csapody István Természetiskolában bemutatják a táj jellemző élőhelyeit. Öntésmajorban, a Hanság kapujában, a helyi múzeumban a Nemzeti Park keleti részét bemutató átfogó kiállítás fogadja a látogatókat. Igen látványos a tavasz kezdetén a milliárdnyi virágzó tavaszi tözike a Répce menti csáfordi erdőben. www.ferto-hansag.hu

... a Fertő-tó – Fertőzug Nemzeti Parkban

A Nemzeti Parknak mind az öt részterülete – így a legtöbb szikes tó is – autóval is elérhető, de a legtöbb dűlőt és gazdasági út csak a kerékpáros és gyalogos turizmus számára áll nyitva. Találhatók ott különböző méretű és eltérő magasságú kilátók,

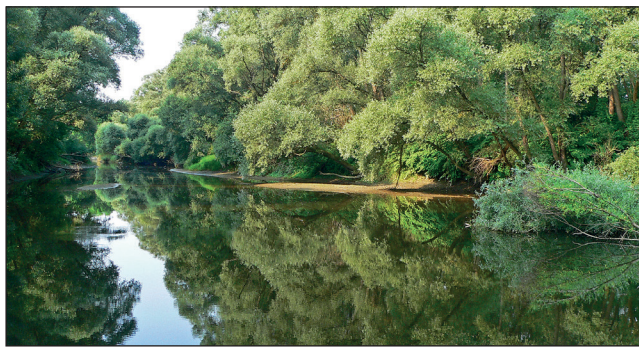

A szikes tavak a Fertőzugban évente többször is változtatják arcukat.

Az Őrségi Nemzeti Park természeti környezete egyedülálló kapcsolódási lehetőséget biztosít nem csak az orchideákat „vadászó” természetfotósoknak.

amelyek alkalmasak a hosszabb távú megfigyelésre és/vagy a természetfotózásra. Hogy a különböző évszakokban melyik élőhelyen milyen látnivaló akad, azt az Illmitz-ben található, egész évben nyitva tartó Információs Központban tudhatják

A horvát határ mentén buja árterek között hömpölyög a Mura. (Balaton-felvidék NP)

meg a látogatók, teljes körű áttekintést pedig a Nemzeti Park honlapja kínál.

Kifejezetten a Hanság (Wasen) tájtörténelmével foglalkozik egy Taden-ben (Mosontétény) a községi hivatalban működő kiállítás (nyitva: a hivatal munkaideje alatt).

www.nationalpark-neusiedlersee-seewinkel.at

... az Őrségi Nemzeti Parkban

Tavasszal a sárga sásliliom, kora nyáron az európai zergeboglár, valamint a vidrafű és a buglyos szegfű miatt érdemes túrázni az Őrségben – vezessen az akár a réteken, akár a nyírfákkal borított lápos területeken át. Tanösvények vagy Árpád-kori

kulturális emlékek, régi paraszti udvarok és haranglábak teszik teljessé a látnivalók sorát. A Rába egy szakasza is a Nemzeti Parkhoz tartozik; természetesen dominálnak a tölgyes-bükkös erdők, melyek árnyékában ritka moha- és

páfrányfélék nőnek, valamint tözike, nárcisz és csillagvirág virágzik. Nyáron a gombaszedőket vonzzák ezek az erdők. Bizonyára a bicikli számát a legjobb közlekedési eszköznek az Őrségben, ha fel akarjuk kutatni az itteni tipikus településeket és örtemplomokat.

A szalafői „Pityerszer” szabadtéri múzeumot mindenképpen javasolt felkeresni az Őrségi túra során. www.orseginemzetipark.hu

... a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkban

A természetkedvelők körében talán a Kis-Balaton a Nemzeti Park legkedveltebb részterülete. A XIX. században leválasztották a tóról és 1952-ben természetvédelmi oltalom alá helyezték; ma több mint 250 madárfajnak ad otthont. Ezenkívül nagy számú rovar, póchal és réti csík él itt, valamint feltűnnek olyan emlősök is, mint a vidra és az aranyakál. Szabadon bejárhatjuk a „Búbos vöcsök tanösvényt”, csak túravezetővel a „Nagy kócsag tanösvényt”. Hegyvidéki hangulatot nyújtanak a Tátika-hegy lankái (a hegytetőn várrom található),

melyeket részben benőtt egy őserdő. Csak túravezetővel látogatható a Csodabogyós-barlang. A Nemzeti Parkot körbeveszi számos kialudt vulkán, melyeknek különleges a geológiája és fajokban gazdag növény- és állatvilágát is bemutatja. www.bfn.hu

A Tihanyi-félszigeten a látogatóközpont a vulkánokra és a levendulatermesztésre fókuszál. A Kovács-hegy mentén vezet a vadromantikus „Bazalt-út”.

Egész évben nyitva áll a kápolnapusztai bivalyrezervátum, melynek kiállítóközpontja a Kis-Balaton növény- és állatvilágát is bemutatja. www.bfn.hu

... a hat burgenlandi natúrparkban

A Geschriebenstein-Írottokó Natúrparkban, Ausztria és Magyarország között található Burgenland

legmagasabb kiemelkedése. A több, mint 500 km jelzett túraúton váltakozva találunk nagy, összefüggő erdőterületeket, szárazgyepes és szőlővidékeket.

A Fertő-tó – Lajta-hegység Natúrparkban a magassági rétegződésnek megfelelően gazdagon strukturált tájék helyezkedik el igen kis területen. A természeti és kultúrtájon tett túrák pazar kilátást biztosítanak.

A Lánzséri-hegyek Natúrpark az Alpokaljából a Pannon-Alföldre végbemelő átmenetet jelképezi. Az imponáló, orchideafélékben való gazdagság mellett itt nagy számban bukkanhatunk ásatásokra és romokra.

Európa egyetlen, három országban elterülő natúrparkja, a Raab-Őrség-Goričko Natúrpark fő jellemzője az ártéri táj. A nagy ipari területektől való jókora távolság miatt itt sikerült megtartani a sértetlen

természetet, pl. a mocsaras vidékeken. A történelemről tanúskodó utakon átélhetjük Ausztria, Szlovénia és Magyarország kulturális sajátosságainak találkozását.

Változatos képet mutat a sövényekkel és gyümölcsösökkel tarkított Rosalia-Kogelberg Natúrpark. Jelzett tanösvényeken fedezhetjük fel a kultúrtájakat: várakat és kolostorokat; ezenkívül akadálymentesen megközelíthető állomások biztosítják a korlátlan természeti élményt. A Rohrbach-ban található hagyományos gyümölcsöket bemutató kertben több mint 100 fajt tekintethetünk meg.

Az „Európai Zöld Öv” területén található a Weindylle Natúrpark, ahol az apró szőlőskertek között tett túrák során a Bormúzeumban (Moschendorf) fedezhetjük fel a bor hajdani és mai készítési módjait.

www.naturparke.at/Naturparke/Burgenland

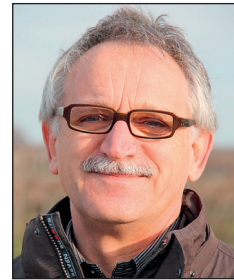
A Fertő tó nyugati partján a kultúrtáj a nádgyűrűtől a Lajta-hegységig terjed.

Alois Lang az első közös PaNaNet újságról

Tisztelt Olvasó!

Ön most egy egyedülálló kezdeményezés eredményét tartja a kezében. A nyugat-pannon térség védett területei, az azokat kezelő nemzeti és natúrparkok négy önálló oldalt szentelnek a közös PaNaNet ügyeiknek, úgy hogy ezek az oldalak minden partner sajtó újságjában felhasználhatóak legyenek. A PaNaNet+ projekt négy éves megvalósítási időszakában (2016-2020) évente jelentkezünk Önnel, hogy bemutassuk mind az eddigi legfontosabb eredményeket, mind az új projekt tevékenységeit.

Az újság közös oldalainak szerkesztéséért felelős Nationalpark Neusiedler See – Seewinkel kommunikációs vezetőjeként nagy örömmel tölt el, hogy az 1993-ban útjára indított „Geschmutter – Kócsagtoll” nemzeti park újság – aminek hamarosan ünnepejük 100. megjelenését – struktúrájában és arculatában mintaként szolgálhat

e közös, nyomtatott PaNaNet szócsoportnak. Az elmúlt közel 25 évben olvasóink folyamatos építő kritikája és kollégáink elkötelezett szakmaisága teremtette meg a siker alapját, amit most partnereinkkel közösen próbálunk meg továbbfejleszteni és térben

kiterjeszteni az osztrák – magyar határtérség egészére.

Nyugat-Pannónia egyedülálló gazdagsággal és sokszínűséggel bír az élőhelyek tekintetében. Bizom benne, hogy a PaNaNet újságok is hozzájárulnak azok megismeréséhez, illetve kedvet, étvágyat csinálnak azok személyes felkereséséhez, a csodás természeti környezetünk átéléséhez.

A fertő parti Illmicről kívánok a tisztelt és kedves olvasóknak nyugodt időt közös újságunkhoz.

Alois Lang